

Styrets medlemmer

Vår saksbehandler/tlf.
Lise Rydje/92 83 41 59

Vår ref.
22/4409
Deres ref.

Oslo,
21.04.2022

Styremøte 3/22, 28. april – innkalling

Vi viser til tidligere kontakt og innkaller med dette Styrets medlemmer til styremøte 3/22.
Møtestart **torsdag 28. april kl 10:00**, møteslutt kl 15:00 i Forskningsrådets lokaler, møterom Hassel 2.

Vedlagt oversendes saksdokumenter.

Vedr. praktiske spørsmål, vennligst kontakt Lise Rydje, tlf 92 83 41 59 eller e-post: lr@forskningsradet.no

Vel møtt til møte!

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit
Adm. direktør

Vedlegg

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur

Norges forskningsråds styre

Dato 28. april 2022 kl 10:00 - 15:00

Sted Forskningsrådet, møterom Hassel 2

Sak S 21/22	Godkjenning av sakslisten	10:00-
Sak S 22/22	Godkjenning av referat fra styremøte 2/22, 12.03 - vedlegg	
Sak S 23/22	Spørsmål om habilitet	
Sak S 24/22	Orientering – vedlegg 1. Saker besluttet av styreleder 2. Muntlige orienteringer - Langtidsbudsjettet - Omorganisering 3. Skriftlige orienteringer	-11:15
	LUNSJ	11:15-12:00
Sak S 25/22	Styreseminar om samfunnsoppdrag (missions)	12:00-14:00
Sak S 26/22	Eventuelt	14:00-14:05
Sak S 27/22	Vedtaksprotokoll godkjennes	14:05-14:15
Sak S 28/22	Oppsummering - Dialog mellom styret og adm. direktør - Dialog styret	14:15-15:00

Sak S 22/22 Utkast til referat fra styremøte 2/22, 12. mars

Til Styret
Fra Administrerende direktør

Utkast til referat fra styremøte 12. mars ble sendt styret 19. mars med merknadsfrist 25. mars.
Ingen kommentarer til referatet fra styremedlemmer.

Forslag til vedtak:

Godkjennes

Norges forskningsråds styre

Dato Torsdag 10. mars 2022, kl. 08:30 – 13:30
Sted Forskningsrådet, Drammensveien 288, Oslo

Til stede:

Hilde Tonne - leder
Kenneth Ruud – nestleder (deltok på sak S 11-16)
Jan Magnus Aronsen
Mette Halskov Hansen
Pinar Heggernes
Kirsti M. Hjemdahl
Tomas Kåberger
Karianne Melleby
Eimund Nygaard
Eli Aamot
Lena Cappelen Endresen, ansattes representant
Marte Qvenild, ansattes vararepresentant

Forfall:

Lars Harry Vorland

Til stede fra Forskningsrådet:

Mari Sundli Tveit, administrerende direktør
Anne Kjersti Fahlvik, områdedirektør Næringsutvikling og nyskaping
Tove Karin Stølen, områdedirektør Virksomhetsstyring og teknologi
Jesper Werdelin Simonsen, områdedirektør Samfunnsutvikling og digitalisering
Fridtjof Fossum Unander, områdedirektør Bærekraft og grønt skifte
Kristin Danielsen, områdedirektør Internasjonalisering og forskningssystemet
Yves Boulmer, områdedirektør Analyse og porteføljestyling
Randi Søgner, stabsdirektør
Christian Haug-Moberg, avdelingsdirektør Samfunnsdialog og media
Heidi Eriksen, spesialrådgiver Internrevisjon
Tobias Ellingsen, referent

Sak S 16: Bjørn Skavlan, direktør

Fra Kunnskapsdepartementet på sak S 11:

Ola Borten Moe, Forsknings- og høyere utdanningsminister
Signe Bjotveit, politisk rådgiver
Eivind Heder, konstituert dep.råd
Maria Storeng, eksp.sjef
Anne Line Wold, eksp.sjef
Marthe Nordtug, avd. dir.
Ellinor Kasahara, fagdirektør

Sak S 11/22 Statsråd besøk

Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe møtte styret.

Sak S 12/22 Godkjenning av saklisten

Vedtak: *Saklisten godkjennes.*

Sak S 13/22 Godkjenning av referat fra styremøte 1/22, 11. feb.

Vedtak: *Referatet godkjennes.*

Sak S 14/22 Spørsmål om habilitet

Enkelte av styrets medlemmer er involvert i ESFRI-prosjekter og stilte spørsmål om det dermed var habilitetshensyn knyttet til sak S 17/22. Administrasjonen slo fast at alle styrets medlemmer er habile i behandlingen av sak S 17/22 fordi saken kun skal fastsette bevilgningsramme og forlengelse av en løpende utlysning. Saken omhandler ikke tildeling til enkeltprosjekter.

Sak S 15/22 Orienteringer**1. Saker besluttet av styreleder**

- Styreledersak 3/22; Oppnevning av nye styremedlemmer til Porteføljestyret for livsvitenskap

2. Muntlige orienteringer fra administrasjonen

Mari Sundli Tveit orienterte.

- Regjeringen har besluttet å fryse forsknings- og utdanningssamarbeidet med Russland. Forskningsrådet i er i løpende dialog med Kunnskapsdepartementet og norske forskningsinstitusjoner om situasjonen. Det er 43 aktive prosjekter finansiert av Forskningsrådet, der det er russisk samarbeidspartner. Det gjøres grundige vurderinger av hva konsekvensene blir for disse prosjektene.
- Det har vært 284 medieoppslag om Forskningsrådet siden forrige styremøte. Det aller fleste vurderes å være positive eller nøytrale. Flere oppslag omhandler krigen i Ukraina og norsk russisk forskningsarbeid. Mediene fokuserer på at vi finansierer 43 prosjekter med russisk samarbeidspartner.

3. Skriftlige orienteringer fra administrasjonen

- Anvendelse av optimaliseringsmidler
- Retningslinjer for Ansvarlig internasjonalt samarbeid i kunnskapssektoren

Vedtak: *Orienteringene tas til etterretning.*

Sak S 16/22 Årsrapport 2021

Mari Sundli Tveit introduserte den overordnede årsrapporten for 2021 og la vekt på at aktivitetsnivået og prosjektinnsatsen har aldri vært høyere. Forskningsrådets årsrapport er den formelle tilbakemeldingen til departementene om bruken av bevilgningene over statsbudsjettet og tildelingsbrevene for 2021. Årsrapporten er skrevet på bakgrunn av tildelingsbrevene, som også inneholder krav til rapporteringen. Administrasjonen vurderer at det er en positiv utvikling på alle målområder. Det er likevel forbedringsområder og nye muligheter som må gripes tak i fremover.

Yves Boulmer presenterte arbeidet med årsrapporten og gikk gjennom hoveddelene i rapporten. Hovedbudskapene i styrets beretning og vurdering av fremtidsutsikter ble vektlagt. I årets rapport er det lagt vekt på å få frem vurderinger som tydeligere oppsummer og syntetiserer resultater, utfordringer og muligheter og samtidig får frem Forskningsrådets bidrag. Dette er gjort ved at det for hvert strategisk område er gitt en punktliste hvor de viktigste resultater, utfordringer og muligheter er gjengitt. Det er i år lagt vekt på å redusere lengden på rapporten betydelig.

Styret takket for en god årsrapport og berømmet at den er redusert i omfang. Styret ga innspill til innhold og format for årsrapporten. Blant annet at må det tas inn en oversikt over målhierarkiet i innledningen av Årets aktiviteter og resultater. Rapporteringen kan med fordel være mer selvkritisk og balansert i vurderingen av måloppnåelse. Noen av listene med kulepunkter som vurderer resultater og utfordringer/muligheter er lange og bør kortes ned for å få frem de viktigste vurderingene.

Styret kom særlig med konkrete innspill til styrets beretning, blant annet at Forskningsrådets bidrag til den pågående omstillingen i norsk økonomi bør komme tydeligere frem. Beretningen bør også løfte frem utfordringer for forskningsrådets virksomhet i tillegg til oppnådde resultater. Styret ønsker at dialogen med Kunnskapsdepartementet om håndtering av avsetningene og iverksatte tiltak utdypes i beretningen. Styret ba også om at utfordringer knyttet til konsentrasjonen av forskningsmidler til de største og tyngste miljøene må omtales.

Styret sluttet seg til en vurdering av måloppnåelsen som meget god. Både det høye aktivitetsnivået og resultatene på de fem målområdene tilsier en slik vurdering.

Vedtak: *Styrets beretning for 2021 godkjennes. Beretningen justeres i henhold til Styrets kommentarer.*

Introduksjon til virksomheten og hovedtall bearbeides videre i tråd med eventuelle kommentarer fra Styret.

Styret slutter seg til vurdering av måloppnåelsen som er gjort på de fem målområdene i kapittelet om Årets aktiviteter og resultater. Vurderingene justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Styret slutter seg til den samlede vurdering av risiko gitt i kapittelet om Styring og kontroll av virksomheten. Vurderingen justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Styret slutter seg til Vurderingen av framtidsutsikter. Vurderingen justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Styret godkjenner årsregnskapet for 2021 for Forskningsrådet og årsregnskap og budsjett for Eiendomsfondet, med resultatregnskap for 2021, balanse pr. 31.12.2021, tilhørende noter og kontantstrømsanalyse, slik det framgår av Årsrapport 2021 med vedlegg. Gjenstående midler på administrativ avsetning overføres til 2022. Godkjenningen gjøres med forbehold om at Riksrevisjonen ikke finner vesentlige feil eller mangler i sin revisjon.

Administrerende direktør får fullmakt til å ferdigstille og godkjenne departementsrapportene.

Sak S 17/22 Støtte til norske deltagere i planleggingen av ESFRI-prosjekter

Kristin Danielsen presenterte saken og påpekte at det er viktig at Norge deltar i utviklingen av felles infrastrukturer i Europa. European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI) utvikler det europeiske veikartet for infrastrukturer. Europakommisjonen har støtteordninger for utviklingsfasen der konsortiene dannes og starter arbeidet, men de dekker ikke deltagerens kostnader fullt ut. Som del av Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) har Forskningsrådet siden 2010 hatt en løpende utlysning av støtte til norske deltagere i planleggingen av ESFRI prosjekter. I denne saken anbefaler administrasjonen at Styret forlenger perioden og øker rammen for denne løpende utlysningen.

Styret stilte oppklarende spørsmål til saken og støttet administrasjonens anbefaling.

Vedtak: *Den løpende utlysningen av støtte til norske deltagere i planleggingen av prosjekter på ESFRI Roadmap forlenges ut 2027. Administrasjonens bevilgningsfullmakt for den løpende utlysningen forlenges tilsvarende og utvides med 5 mill. kroner til totalt 30 mill. kroner. Støtte kan tildeles i henhold til kriterier angitt ovenfor.*

Sak S 18/22 Eventuelt

Ingen saker meldt til eventuelt.

Sak S 19/22 Vedtaksprotokoll godkjennes

Vedtak: *Styret godkjenner vedtaksprotokollen.*

Sak S 20/22 Oppsummering

Sak S 24.3/22 Skriftlige orienteringer fra administrasjonen

Til Styret
Fra Administrerende direktør

*** Orientering om prosessen – Budsjettforslag 2024**

Budsjettforslag 2024 har frist til departementene 1. november 2022. Budsjettforslaget inngår som et særlig viktig element i oppfølgingen av Forskningsrådets strategi, men også som en sentral del av Forskningsrådets oppfølging av langtidsplanen. Det siste er særlig aktuelt i år, siden ny langtidsplan legges fram sammen med statsbudsjett 2023 i oktober.

- *Det legges opp til en prosess som er tilpasset at ny revidert langtidsplan legges frem i oktober*

Det legges opp til å styrebehandle Budsjettforslag 2024 på ordinær måte på Styrets septembermøte, og så legge fram et nytt justert forslag basert på ny revidert langtidsplan på oktobermøtet. Det legges også opp til å fremme et omprioriteringsforslag, særlig for post 53, men også for andre aktuelle departementer, dersom ny langtidsplan tilsier dette. Det vil gjennomføres en egen, mer avgrenset, prosess for dette, - for styrebehandling i oktober.

- *Det legges opp til et tydeligere skille mellom videreførte og helt nye satsingsforslag*

Departementene er ofte opptatt av satsingsforslag som uttrykker et tydelig behov, skaper vesentlig endring og løser en ny utfordring gjennom økte midler. Det legges i år opp til å skille ut og markere denne type helt nye satsinger. Erfaringen er at satsingsforslag må modnes og kan kreve en budsjettdialog med departementene som går ut over den årlige budsjettssyklusen. Dette taler for at en i større grad får frem kontinuiteten i satsingsforslagene over flere år. I forslaget overfor departementene, som ikke representerer noe vesentlig nytt, vil det markeres tydelig at satsingsforslaget er en oppdatering og videreføring. Med andre ord at en i mindre grad forsøker å gi satsingsforslagene en ny innpakning hvert år, når de egentlig handler om det samme.

- *Det legges opp til en intern prosess som i enda større grad ivaretar departementshensyn*

Det er behov for å få departementsperspektivet enda bedre frem i prosessen, blant annet ved at viktige departementshensyn tydeliggjøres, før en går løs på utformingen av satsingsforslagene i organisasjonen.

- *Det legges opp til å utforme satsingsforslag som i enda større grad er tilpasset departementenes utredningsinstruks*

Satsingsforslagene skrives i dag etter en mal som er utarbeidet i samarbeid med departementene og som, så langt det er mulig, er tilpasset Utredningsinstruksen. Departementene oppfatter likevel at Forskningsrådet ikke treffer helt. Det legges i år opp til at Forskningsrådet i malen legger seg helt opp til Utredningsinstruksen, slik at inndelingen i satsingsforslagene følger hovedinndelingen i Utredningsinstruksen. For øvrig legges det opp til at budsjettforslaget som oversendes departementene følger i all hovedsak samme struktur som tidligere år.

- *Det legges opp til at en i forslaget til vekstrammer både tar hensyn til forskningsbehov og -muligheter, men også likviditetssituasjonen på de ulike satsingsområdene*

Normalt er vekstrammene begrunnet i forskningsbehov og muligheter. Gjennom betydelige engangskutt, bruk av avsetninger til nye tiltak, og rask nedbygging av avsetningene, har det oppstått en likviditetssituasjon innenfor ulike satsingsområder, som gjør det nødvendig at en også tar hensyn til likviditeten i forslaget til vekstrammer. Dette er nødvendig for å kunne opprettholde et tilfredsstillende fremtidig aktivitetsnivå på utvalgte satsingsområder.

Sak S 25/22: Styreseminar om samfunnsoppdrag (missions)

Til: Styret
Fra: Administrerende direktør

Ansvarlig direktør Randi Søgne
Saksbehandler Philip Lorentzen
Vedlegg
1. NIFU-rapport: [Målrettede samfunnsoppdrag i Norge](#)
2. Forskningsrådets International Advisory Board: [Policy brief: Addressing global challenges through mission-oriented policy](#)

Bakgrunn

Samfunnsoppdrag eller missions har de siste årene vokst fram som en ny arbeidsform for å løse store samfunnsutfordringer eller gripe store muligheter. Samfunnsoppdrag var et sentralt forslag i Forskningsrådets innspill til ny Langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Internasjonalt har samfunnsoppdrag vært en viktig nyvinning i overgangen fra Horisont 2020 til Horisont Europa i EU. Det er også igangsatt en rekke samfunnsoppdrag i enkeltland og gjennom multinasjonale initiativer over hele verden.

I omverdenen har de siste årenes kriser, både pandemien og nå krigen i Ukraina, synliggjort behovet for beredskap og evne til rask omstilling. Det tok ikke mange dagene etter Russlands angrep på Ukraina før EU la frem en plan for å gjøre seg uavhengig av Russland på energifeltet. Det kom også raskt store omlegginger av forsvars- og sikkerhetspolitikken i flere land. Disse krisene kommer på toppen av den pågående klima- og naturkrisen. Denne utviklingen vil trolig påvirke forsknings- og innovasjonspolitikken i mer målrettet retning for å klare de nødvendige omstillingene. Krisene viser også at det blir enda mindre hensiktsmessig å se forsknings- og innovasjonspolitikken isolert fra andre politikkområder.

Denne saken tar form som et seminar der det først gis en status på arbeidet med samfunnsoppdrag både nasjonalt og internasjonalt. Videre vil vi synliggjøre muligheter, men også dilemmaer og utfordringer for innføring av samfunnsoppdrag. Vi vil også legge til rette for en diskusjon om hvordan Forskningsrådet best kan forberede seg til å delta i utforming og gjennomføring av nasjonale samfunnsoppdrag.

Nordisk institutt for innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) vil legge fram vurderinger og anbefalinger fra sin ferske rapport om samfunnsoppdrag i Norge (se vedlegg).

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Forskningsrådet er en del av eller blir påvirket av en lang rekke initiativer til samfunnsoppdrag, både nasjonalt og internasjonalt. Disse har potensial til å påvirke både prioriteringer og arbeidsformer i lang tid fremover. Hvilken rolle kan og bør Forskningsrådet, som en sentral forskningsstrategisk aktør, innta for å bidra i denne sammenheng?

Styret inviteres til å reflektere over utviklingen i retning av samfunnsoppdrag som et sentralt virkemiddel - og over mulige veivalg framover, herunder om Forskningsrådets rolle.

Hovedpunkter

Hva er samfunnsoppdrag?

Seminaret vil gi en oversikt over hva Forskningsrådet er involvert i og som kan karakteriseres som samfunnsoppdrag eller missions. For å skille denne arbeidsformen fra andre, pekes det vanligvis på forutsetninger og egenskaper som skiller samfunnsoppdrag fra øvrig forsknings- og innovasjonspolitik:

- Det etableres konkrete, tidfestede mål
- Det er behov for å jobbe på tvers av sektorer og politikkområder for å nå målene

- Det er nødvendig med bred enighet og politisk forankring om mål som grunnlag for å prioritere oppgaven over tid.

NIFU skiller mellom to typer målrettet forsknings- og innovasjonspolitik:

- Målrettede samfunnsoppdrag skal være basert på tydelige, ofte tallfestede mål
- Utfordringsdrevet innovasjonspolitik er innovasjonspolitik som retter seg mot samfunnsutfordringer, men uten klart definerte mål.

Målrettede samfunnsoppdrag som arbeidsform er del av en bredere utvikling mot mer målrettet politikk også utover forsknings- og innovasjonspolitikken.

Noen relevante utredninger:

- Forskningsrådets International Advisory board (IAB) la frem en policy brief om "Mission-oriented policy" i mai 2020. Denne anbefalte å utvikle noen særnorske samfunnsoppdrag basert på norske styrker og utfordringer som så blir koblet til internasjonalt samarbeid (herunder EUs missions) der det er nyttig for alle parter.
- OECD publiserte i 2020 en rapport om "Mission Oriented Innovation Policy (MOIP)" som inkluderte en casestudie av Norge. Hovedkonklusjonen var at Norge har bedre forutsetninger enn de fleste land til å gjennomføre samfunnsoppdrag fordi vi har lang erfaring med såkalte "missionsorienterte" satsinger (eks CLIMIT, Pilot-E, Digitalt liv)
- NIFU publiserte nylig, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, rapporten "Målrettede samfunnsoppdrag i Norge". Rapporten gir anbefalinger om hvordan norske samfunnsoppdrag kan utformes. Rapporten (som presenteres i seminaret) beskriver også hvordan nasjonale samfunnsoppdrag er utformet i Sverige, Danmark og Nederland.

Ulike former for samfunnsoppdrag som Forskningsrådet er, eller vil bli, involvert i

Tre spor

Forskningsrådet arbeider med samfunnsoppdrag langs tre spor:

1. Bidra i deltakelse i internasjonale missions
2. Bidra til utvikling av målrettede samfunnsoppdrag i Norge
3. Gjennomføre utfordringsdrevet forsknings- og innovasjonspolitik gjennom samspill i virkemiddelapparatet

Disse sporene, nærmere omtalt under, utvikles på ulike arenaer, men har fellestrekk og vil kunne styrke hverandre og utnytte ulike virkemidler for å nå målene.

Missions i Horisont Europa

EUs fem målrettede samfunnsoppdrag er:

- *Kreft*: Overordnet mål er å forbedre livene til mer enn 3 millioner mennesker innen 2030, gjennom forebygging og behandling for de som er rammet av kreft, inkludert deres familier.
- *Sunne hav og vann*: Samfunnsoppdraget har som mål å øke kunnskap om og gjenopprette og ivareta økosystemene i havene og ferskvannsmiljøene innen 2030.
- *Klimanøytrale og smarte byer*: Omfatter 100 byer som skal bli klimanøytrale innen 2030. Disse byene skal fungere som modeller for Europas øvrige byer som skal nå målet om klimanøytralitet innen 2050.
- *Tilpasning til klimaendringer*: Det overordnede målet er å støtte minst 150 europeiske regioner og lokalsamfunn til å bli klima-robuste innen 2030.
- *Jordhelse*: Målet er å skape 100 levende laboratorier og fyrtårn som skal lede overgangen mot sunn jord innen 2030.

De fem samfunnsoppdragene er knyttet til spesielt søyle to (Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv) i Horisont Europa, hvor Forskningsrådet har hovedansvar og Innovasjon Norge et medansvar for norsk mobilisering. Innovasjon er her forstått bredt – sosialt, teknologisk, business- og offentlig sektor-rettet. I oppdragene er det fokus på demonstrasjonsaktiviteter, skalering og fyrtårnprosjekter hvor Forskningsrådet nasjonalt har noe

begrenset erfaring og rolle. Som del av samfunnsoppdrag-strukturen i EU skal det opprettes såkalte "nasjonale hubs" som primært omfatter nettverksbygging og nasjonal/regional implementering mer enn forskning og innovasjon. Samfunnsoppdraget på Jordhelse har som mål å opprette bl.a. såkalte Living Labs hvor co-creation, nettverksarbeid og kommunikasjon vil stå sentralt.

Kunnskapsdepartementet og sektordepartementene ser nå store muligheter for Norge ved en tett oppfølging av EUs fem samfunnsoppdrag. Regjeringen peker på betydningen av EUs samfunnsoppdrag for Norge og svært mange departementer er involvert. Ansvarsfordelingen mellom departementene for de fem oppdragene er som følger:

Oppdrag	Ledende dep.	Involverte dep.
• <i>Kreft</i>	HOD	KDD, KLD, AID, NFD, KD
• <i>Sunne hav og vann</i>	NFD	KLD, UD, KDD, SD, OED, KD
• <i>Klimanøytrale og smarte byer</i>	KMD	KLD, OED, SD, NFD, LMD, HOD, KD
• <i>Tilpasning til klimaendringer</i>	KLD	JD, OED, KMD, SD, HOD, NFD, UD, LMD, KD, FIN
• <i>Jordhelse</i>	LMD	KLD, NFD, HOD, KD, UD

Budsjettet til de fem samfunnsoppdragene fra klyngene i søyle 2 i Horisont Europa er så langt moderat. Det er instrumentets filosofi å tiltrekke seg annen type offentlig og privat finansiering slik at totalt budsjett som kanaliseres til samfunnsoppdragene blir langt større enn bidraget fra Horisont Europa. Linken til høyere utdanning og grunnforskning er viktig, men det er innovasjon forstått bredt, anvendt forskning og samfunnseffekter som foreløpig fremstår som aller viktigst.

Forskningsrådet og Innovasjon Norge har et koordinerende ansvar og er gitt rollen med mobilisering til Horisont Europa. Det vil bli avholdt nasjonale styringsgruppemøter to ganger i året for hvert av de fem separate samfunnsoppdragene hvor alle de involverte sektordepartementene deltar. Det er ikke avklart detaljer rundt den helt nødvendige koblingen til Forskningsrådet og Innovasjon Norge i disse møtene.

Mission Innovation

[Mission Innovation](#) er et globalt initiativ for å utløse handling og investering i forskning, utvikling og demonstrasjon for å gjøre ren energi rimelig, attraktiv og tilgjengelig frem mot 2030. Formålet er å akselerere fremgangen mot Paris-avtalens mål og veier til nullutslipp. Mission Innovation er et samarbeid mellom 22 land og EU kommisjonen. Store land som USA, Japan, India, Kina m.fl. deltar i samarbeidet. Det er identifisert syv konkrete missions og Norge har engasjert seg i tre av disse: Zero-Emission Shipping der Norge er en av tre ledende nasjoner, Clean Hydrogen og Carbon Dioxide Removal.

Norske målrettede samfunnsoppdrag og arbeidet med LTP

I forberedelsene til revidert Langtidsplan for forskning og høyere utdanning ba Kunnskapsdepartementet i høringsrunden høsten 2021 om konkrete innspill til hvorvidt samfunnsoppdrag er en god ide og eventuelt hva som kan være gode kandidater til samfunnsoppdrag.

Regjeringen har gitt uttrykk for at de er positive til bruk av samfunnsoppdrag som arbeidsform og vil i løpet av våren 2022 utrede noen konkrete samfunnsoppdrag som kan inngå i ny LTP. Disse vil være oppdrag som inneholder en stor komponent av forskning og innovasjon. Dersom arbeidsformen fungerer vil det kunne utløse flere samfunnsoppdrag som samlet skal møte utfordringene knyttet til klima og miljøkrisen, bygge nye grønne arbeidsplasser i hele landet og sikre velferdssamfunnet. Over tid og samlet vil disse samfunnsoppdragene ses på som en realisering av Forskningsrådets forslag til det overgripende samfunnsoppdraget "Norge etter oljen".

De norske målrettede samfunnsoppdragene vil være knyttet til politiske initiativer som krever innsats på tvers av sektorer.

Dersom det blir lansert slike samfunnsoppdrag i LTP vil det gi en gylden anledning til å sette sammen virkemidler på nye måter, med flere aktører slik at verdien av forskning og innovasjon styrkes og gjøres mer synlig.

Samspill i virkemiddelapparatet - et godt utgangspunkt

De siste årene har virkemiddelapparatet utviklet samarbeidsmodeller der virkemidler kobles for å akselerere veien fra kunnskap til marked. I noen tilfeller kommer initiativet fra virkemiddelaktørene selv, andre ganger kommer initiativet fra departementene.

Felles for ordningene er at de koordinerer virkemiddelbruken for å oppnå større effekt. NIFU omtaler ikke disse som målrettede samfunnsoppdrag, men heller som utfordringsdrevet innovasjonspolitik. Tiltakene retter seg mot samfunnsutfordringer, men det er ikke satt konkrete tidfestede mål.

Vi har utstrakt erfaring med denne typen tiltak og erfaringene fra disse samspillsarenaene vil være svært verdifulle dersom det skal gjennomføres nasjonale samfunnsoppdrag som definert over. Styret ble presentert for denne typen samarbeid i et lunsjseminar i januar 2020 (Sak S 06/20: Lunsjseminar: *Grønn vekst – mobilisering gjennom målrettede satsinger*).

Noen eksempler:

- *Pilot-E* er et finansieringstilbud til norsk næringsliv finansiert gjennom koordinert bruk av virkemidler fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova knyttet til miljøvennlig energi og lavutslipp.
- *Grønn plattform* ble lansert som et krisetiltak i korona-pandemien med den hensikt å benytte krisepakken til å sette fart på den grønne omstillingen. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva samarbeider om ordningen.
- *Pilot-H* er en utlysning av midler til ambisiøse innovasjonsløp som skal bidra til bærekraft i helse- og omsorgstjenestene og samtidig verdiskapning i norsk helsenæring. Pilot Helse er et samarbeid mellom Forskningsrådet, de regionale helseforetakene (RHF), Kommunesektorens organisasjon og SIVA.
- *Hydrogenstrategien*: I 2020 la regjeringen frem sin hydrogenstrategi. Basert på strategien har regjeringen gitt virkemiddelaktørene oppdrag på en koordinert måte. Det er utviklet en felles nettside der man kan finne en samlet oversikt over prosjekter og virkemidler: <https://www.enova.no/heilo/>. Heilo er et samarbeid mellom Forskningsrådet, Enova, Innovasjon Norge og Gassnova.

Utfordringer og muligheter med samfunnsoppdrag som arbeidsform

Mange land (inkludert EU) som jobber med å innføre samfunnsoppdrag møter betydelige utfordringer. Disse vil også være aktuelle hvis og når det skal settes i gang samfunnsoppdrag i Norge. Det er særlig to dimensjoner som dominerer diskusjonen om samfunnsoppdrag i tillegg til innholdet i og målet med oppdraget:

- **Styring:** Samfunnsoppdrag skal møte konkrete, tidfestede mål på tvers av sektorer og politikkområder. Det vil kreve god monitorering, styring og evne til å starte og stoppe tiltak slik at ressursene blir satt inn på riktig område til rett tid. Det vil kreve politiske vedtak og utforming av insentiver for å utløse de nødvendige endringene i atferd og samspill.
- **Finansiering:** Det er ikke sannsynlig at samfunnsoppdrag, inkludert EU sine missions, blir fullfinansiert med friske midler. Det betyr at oppdragene i stor grad må finansieres gjennom omdisponeringer av eksisterende ressurser. I EU er ambisjonen at store deler av finansieringen skal komme fra andre kilder enn Horisont Europa, inkludert bidrag fra medlemslandenes nasjonale budsjetter.

Forskningsrådets rolle

I Forskningsrådets innspill til ny langtidsplan var samfunnsoppdrag det mest omfattende initiativet med forslag om en satsing på minimum fem milliarder kroner over fire år. Begrunnelsen for forslaget var følgende tre store utfordringer landet står overfor: Grønn omstilling, omstilling av norsk

næringsliv og å opprettholde en bærekraftig velferdsstat. Disse utfordringene er ytterligere aktualisert gjennom utviklingen siden innspillet ble utformet.

Forskningsrådet har gode forutsetninger for å bidra til gjennomføringen av samfunnsoppdrag:

- Lang erfaring med utfordringsdrevet forsknings- og innovasjonspolitik
- Erfaring som sekretariat for en rekke 21-prosesser med et bredt spekter av aktører
- Erfaring med å koble nasjonale og internasjonale tiltak, inkludert Horisont Europa
- Etablert samspill og avtaleverk med andre virkemiddelaktører der vi kobler virkemidler for å akselerere veien fra forskning til marked, inkludert innovasjon i offentlig sektor
- Kompetanse på mange teknologi-, fag- og samfunnsområder
- Erfaring med tverrsektorielle satsinger
- Erfaring med porteføljestyling som metode

Forskningsrådet har allerede en sentral rolle i Norges bidrag til EUs missions. Forskningsrådet vil videre tilby seg å ta et hovedansvar for å følge opp EUs fem mission-satsingene i Norge. Ansvarer bør innebære mer enn ordinær oppfølging av aktører som søker om midler i EUs arbeidsprogrammer; det bør utgjøre en plattform/hub for kommunikasjon, innhente informasjon om norske initiativer/ finansieringskilder samt borgermedvirkning.

Forskningsrådet har fått tildelt ett årsverk fra OED til å følge opp arbeidet med Mission Innovation.

Å gjennomføre samfunnsoppdrag vil kreve videre utvikling av våre arbeidsmetoder, f.eks. porteføljestyling og tettere samspill med flere samfunnsaktører vi tidligere ikke har samarbeidet tett med – avhengig av samfunnsoppdragenes natur. Nye arbeidsmetoder må deles og utvikles i samspill med andre.

Finansiering av samfunnsoppdragene vil vekke debatt. I hvilken grad skal eksisterende midler omdisponeres for å frigjøre midler til gjennomføringen av samfunnsoppdrag? I egenskap av myndighetenes forskningspolitiske rådgiver bør Forskningsrådet innta en proaktiv rolle og fremme forslag for hvordan dette kan gjennomføres som både sikrer god gjennomføring, men som også sikrer at den brede "ordinære" forskningspolitikken ikke blir skadelidende.

Spørsmål til diskusjon

- Hvordan kan samfunnsoppdrag sikre at forsknings- og innovasjonspolitikken bidrar best mulig til å løse de store samfunnsutfordringene?
- Hvordan kan Forskningsrådet bidra best mulig til utvikling og gjennomføring av samfunnsoppdrag – utover det som gjøres i dag?

Forslag til vedtak

Styret tar saksframlegget til orientering og som grunnlag for diskusjon i seminaret.

Program for seminaret:

Agenda	
Introduksjon	
Målrettede samfunnsoppdrag i Norge NIFU presenterer sin rapport	
Spørsmål og svar	
Missions i EU og andre internasjonalt samarbeid <ul style="list-style-type: none">- Status i EU, status for oppfølging på norsk side- Mission Innovation Forskningsrådets arbeid med samfunnsoppdrag <ul style="list-style-type: none">- Tre spor for målrettet innsats- Samfunnsoppdrag i LTP-innspillet- Orientering om prosessen mot LTP og arbeid med nasjonale samfunnsoppdrag- Samarbeid i virkemiddelapparatet	
Spørsmål og svar, diskusjon	